DOMSTOLENS DOM
AF 15. FEBRUAR 1978 [1]

S.A. Ancienne Maison Marcel Bauche og S.à.r.l. François Delquignies mod Administration française des Douanes (anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Tribunal d'instance de Valenciennes)

»Substitutionssukker«

Sag 96/77

Sammendrag

1. Landbrug — fælles markedsordning — sukker — eksport til tredjeland — overdragelse af licenser — substitution af varen — omlægninger i samhandelen — anvendelse af monetære udligningsbeløb — Kommissionens forordning nr. 101/77 — gyldighed

2. En institutions retsakt — ændring af en tidligere bestemmelse — faktiske omstændigheder opstået mens denne var gældende — fremtidige virkninger — anvendelse af ændringsbestemmelsen

1. Kommissionens forordning nr. 101/77 er gyldig.

2. For så vidt ikke andet er bestemt, finder ændringslove anvendelse på de fremtidige virkninger af faktiske omstændigheder, som er opstået under de tidligere bestemmelser.

I sag 96/77

angående en anmodning, som i henhold til EØF-traktatens artikel 177 af Tribunal d'instance de Valenciennes er indgivet til Domstolen for i den sag, der verserer for nævnte ret mellem

S.A. ANCIENNE MAISON MARCEL BAUCHE,

S.À.R.L. FRANÇOIS DELQUIGNIES,

sagsøgere,

E. D. AND F. MAN LIMITED,

intervenient,

1 — Processprog: Fransk.

og

ADMINISTRATION FRANÇAISE DES DOUANES, det franske toldvæsen,

sagsøgte,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende gyldigheden af Kommissionens forordning (EØF) nr. 101/77 af 19. januar 1977 (EFT L 17 af 20. 1. 1977, s. 11),

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten H. Kutscher, afdelingsformændene M. Sørensen og G. Bosco, dommerne A. M. Donner, P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart og A. Touffait,

generaladvokat: F. Caportorti
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Sagens faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb og de indlæg, der er afgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb

I 1976 gjaldt der følgende regler for handel med sukker:

Grundforordningen for handel med sukker inden for Fællesskabet var Rådets forordning (EØF) nr. 3330/74 af 19. december 1974 om den fælles markedsordning for sukker (EFT L 359 af 31. 12. 1974, s. 1.).

Ifølge denne forordnings artikel 2, stk. 2, løber et sukkerproduktionsår fra 1. juli til 30. juni i det følgende år.

Ifølge forordningens afsnit III indføres der fra sukkerproduktionsåret 1975/76 og til og med sukkerproduktionsåret 1979/80 en kvotaordning for sukkerproducenterne, som har følgende indhold:

1. I henhold til artikel 24 i forordning nr. 3330/74 tildeles hver virksomhed en såkaldt basiskvota. Det sukker, der produceres inden for rammerne af denne kvota, kaldes normalt »A-sukker«.
2. I henhold til forordningens artikel 25 kan enhver sukkerproducent tildeles en maksimalkvota, som er lig med basiskvotaen multipliceret med en bestemt koefficient, der fastsættes for hvert sukkerproduktionsår. Det sukker der produceres inden for rammerne af dette supplement, kaldes normalt for »B-sukker«.
3. Det sukker, der produceres ud over den under 2. nævnte maksimalkvota, kaldes normalt »C-sukker«, er undergivet de særlige regler i forordningens artikel 26, navnlig skal det eksporteres, eftersom det ikke må afsættes på det interne marked. Ifølge artikel 26, stk. 1 skal C-sukker eksporteres senest den 31. december i det sukkerproduktionsår, hvor det er produceret.

Også eksport af C-sukkeret er betinget af, at der fremlægges eksportlicens, jf. artikel 12 i forordning nr. 3330/74. Denne er gyldig i hele Fællesskabet og udstedes til enhver producent af C-sukker uden hensyn til, hvor i Fællesskabet vedkommende er hjemmehørende.

Kommissionen har udstedt detaljerede regler om licenserne. For sukkerproduktionsåret 1976/77 drejer det sig om forordning nr. 2048/75 af 25. juli 1975 (EFT L 213 af 11. 8. 1975, s. 31), som med virkning fra 30. december 1976 blev afløst af Kommissionens forordning (EØF) nr. 2990/76 af 9. december 1976 (EFT L 341 af 10. 12. 1976, s. 14).

I medfør af artikel 5, stk. 3 i forordning (EØF) nr. 2990/76 udløber licensens gyldighedsperiode ved udgangen af den tredje måned, regnet fra den måned, hvor licensen udstedes.

Der blev vedtaget supplerende bestemmelser om C-sukkeret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 2645/70 af 24. december 1970 (EFT 1970 (III), s. 849; org. ref. JO L 283 af 29. 12. 1970, s. 48).

Ved eksport var der ifølge disse regler ikke nogen mulighed for at erstatte det C-sukker, som en producent selv havde fremstillet, med sukker, fremstillet af en anden.

Herfor blev der imidlertid åbnet mulighed i Kommissionens forordning (EØF) nr. 458/73 af 2. februar 1973 (EFT L 53 af 26. 2. 1973, s. 16). I den anden betragtning til denne forordning erklærer Kommissionen, at der bør være en mulighed for at lade sukkerfabrikanten opfylde sin eksportforpligtelse ved hjælp af sukker, der ikke er fremstillet af ham selv. I så fald skal der ifølge forordningen blot betales et fast beløb, som i hvert enkelt tilfælde kan anses som en udligning for enhver fordel, som måtte følge af en sådan eksport. Som følge af denne betragtning blev der føjet et stk. 3 til artikel 2 i forordning (EØF) nr. 2645/70, jf. artikel 1 i forordning (EØF) nr. 458/73. Ifølge disse bestemmelser var der altså udtrykkelig lovhjemmel til at indføre fremmed C-sukker, og forpligtelsen til eksport af C-sukker kunne opfyldes ved eksport af andet sukker, produceret inden for Fællesskabet.

Den — obligatoriske — eksport af C-sukker var fritaget for afgift. Endvidere blev der ikke opkrævet monetære udligningsbeløb. Dette fremgik af Kommissionens forordning (EØF) nr. 572/76 af 15. marts 1976 (EFT L 68 af 15. 3. 1976, s. 5), som havde hjemmel i Rådets forordning (EØF) nr. 974/71 af 12. maj 1971 (EFT 1971 (I), s. 231; org. ref. JO L 106 af 12. 5. 1971, s. 1), navnlig henvisningen under (1), litra a), i bilag I, del 7, i forordning nr. 572/76.

De ovenfor nævnte bestemmelser indeholdt beregningsgrundlaget for fremstilling af og handel med sukker i sukkerproduktionsåret 1976/77.

Det må her bemærkes, at sukkerproducenterne, efter at der ved udgangen af sukkerproduktionsåret var blevet konstateret visse mængder af produceret C-sukker, ikke straks kunne kræve alle de eksportlicenser, der var nødvendige for at opfylde eksportforpligtelsen, fordi deres gyldighed var begrænset til tre måneder. For sukker, som for eksempel skulle eksporteres efter den 30. april 1977, kunne der ikke indgives begæring om licens før i februar 1977.

Herefter greb Kommissionen ind i denne ordning i sukkerproduktionsåret 1976/77 for at imødegå de urimelige fordele, som visse erhvervsdrivende på sukkermarkedet efter dens opfattelse nød godt af i kraft af substitutionsmulighederne ved eksport af C-sukker. Disse fordele skyldtes ifølge Kommissionen visse kursforskelle i de medlemsstaters valutaer, som var gået op i værdi i forhold til de valutaer, hvis værdi var faldet. Kommissionen vedtog følgelig forordning (EØF) nr. 101/77 af 19. januar 1977 (EFT L 17 af 20. 1. 1977, s. 11), som indeholder følgende bestemmelser:

»Artikel 1

Fodnote (1) i forordning (EØF) nr. 572/76, bilag I, del 7, affattes således:

(1) Intet udligningsbeløb finder anvendelse på sukker, der udføres til tredjelande i henhold til artikel 26 i forordning (EØF) nr. 3330/74. Det opkræves imidlertid, når toldbehandlingen ved udførsel er blevet foretaget i en anden medlemsstat end den, hvor eksportlicensen er blevet udstedt.

Artikel 2

Denne forordning træder i kraft på dagen for offentliggørelsen i De Europæiske Fællesskabers Tidende. Den anvendes imidlertid ikke ved udførsel i henhold til licenser, der er udstedt inden datoen for denne forordnings ikrafttræden.«

Det franske aktieselskab Ancienne Maison Marcel Bauche og det engelske aktieselskab E. D. and F. Man Limited driver handel med sukker.

I henhold til kontrakt af 6. januar 1977 havde det tyske firma Töpfer und Co. overdraget selskabet Man licenser for eksport til tredjelande, andragende 800 tons hvidt sukker, der var produceret ud over maksimalkvoten (C-sukker).

Selskabet Man udnyttede mulighederne, jf. forordning (EØF) nr. 458/73, for at substituere eksport af C-sukker — uden restitution (jf. artikel 26, stk. 2 i grundforordningen vedrørende sukker nr. 3330/74 — med eksport af tilsvarende mængder sukker hidrørende fra A- og B-kvoter — med restitution — idet det besluttede at anvende disse licenser på C-sukker af fransk oprindelse. Det overdrog licenserne til selskabet Bauche, der har hjemsted på det franske moderlands territorium (territoire métropolitain), og som derfor kan optræde som eksportør i henhold til gældende fransk toldlovgivning. Toldekspeditionen af de pågældende udførsler blev foretaget af selskabet Delquignies.

Selskabet Bauche var således berettiget til at eksportere den mængde, som var angivet i de af det tyske interventionsorgan den 14. februar 1977 udstedte eksportlicenser vedrørende »C-sukker« og i hertil svarende eksporterklæringer, til tredjeland, uden at erhverve restitution men også uden at skulle betale monetært udligningsbeløb (jf. Kommissionens forordning (EØF) nr. 572/76 — jf. bilag I, del 7, fodnote 1), litra a)). Det hedder udtrykkeligt i de nævnte dokumenter (oversat fra tysk): »Det drejer sig om hvidt sukker, som af fabrikken er produceret ud over maksimalkvotaen (fra produktionsåret 1976/77), som skal udføres i medfør af artikel 26, stk. 1 i forordning (EØF) nr. 3330/74 uden restitution og afgift (jf. artikel 3 i forordning (EØF) nr. 2990/76)«

Det ser ud til, at interessen i en sådan transaktion ligger i den omstændighed, at afsætning af C-sukker på det tyske marked, f.eks. i kraft af substitution mod eksport af A/B-sukker fra Frankrig, sker til den høje interventionspris på det tyske marked; denne fordel er større end det relative tab ved eksport af fransk C-sukker fra Frankrig uden restitution.

På dette tidspunkt vedtog Kommissionen imidlertid forordning (EØF) nr. 101/77 af 19. januar 1977 om ændring af forordning nr. 572/76. Denne nye forordning foreskrev, at monetære udligningsbeløb for C-sukker, som udføres til tredjeland »når toldbehandlingen ved udførsel er blevet foretaget i en anden medlemsstat end den, hvor eksportlicensen er blevet udstedt«. I juni 1977 opkrævede de franske toldmyndigheder som repræsentant for Kommissionen monetære udligningsbeløb på de 800 tons udført sukker i medfør af denne bestemmelse. Hele beløbet blev debiteret selskabet Delquignies' konto hos toldvæsenet.

Selskaberne Bauche og Delquignies samt selskabet Man (frivillig intervenient) bestrider det retlige grundlag for denne afgift og har ved Tribunal d'instance de Valenciennes nedlagt påstand om, at de franske toldmyndigheder dømmes til at tilbagebetale det opkrævede beløb. Selskaberne har navnlig henvist til, at forordning (EØF) nr. 101/77 er ugyldig eller i det mindste ikke kan anvendes på den af dem foretagne transaktion.

Tribunal d'intance de Valenciennes har ved kendelse af 21. juli 1977 udsat sagen, indtil De europæiske Fællesskabers Domstol har truffet præjudiciel afgørelse af følgende spørgsmål:

1. Udgør forordning nr. 101/77 en grundforordning, der ændrer den almindelige forordning nr. 3330/74 om den fælles markedsordning for sukker, i det omfang den indfører et krav om betaling af et monetært udligningsbeløb for et produkt, der udtrykkeligt er undtaget fra interventionsforanstaltninger?
2. Var Kommissionen kompetent til at træffe denne foranstaltning uden udtrykkelig bemyndigelse fra Rådet?
3. I tilfælde af et benægtende svar på de to første spørgsmål, kunne Kommissionen vedtage forordning nr. 101/77, der stempler en ved forordning nr. 458/74 udtrykkeligt tilladt transaktion som »fordrejning i samhandelen«, som medfører en uberettiget fordel for den erhvervsdrivende, uden at ophæve den nævnte forordning nr. 458/73, ifølge hvilken der erlægges et fast beløb på 2 regningsenheder pr. 100 kg sukker som udligning for enhver fordel, der hidrører fra den tilladte substitution?
4. Kunne Kommissionen indføre monetære udligningsbeløb for eksport til tredjelande af produkter, som udtrykkeligt en undtaget fra interventionsmekanismen og den fælles markedsordning for sukker?
5. Kunne Kommissionen lovligt indføre monetære udligningsbeløb for et produkt, der er undtaget fra interventionssystemet, skønt de monetære udligningsbeløbs eneste funktion er at forhindre desorganisering af interventionssystemet gennem opretholdelse af enhedsprisen på sukker inden for den fælles markedsordning?
6. Medfører udstedelsen af nye lovregler i løbet af sukkerproduktionsåret med øjeblikkelig virkning for løbende transaktioner, at disse regler, i strid med retssikkerhedsprincippet, får tilbagevirkende karakter?
7. Er forordning nr. 101/77 under disse omstændigheder ugyldig?
8. Skal forordning nr. 101/77 — for det tilfælde, at den ikke erklæres ugyldig — anvendes på de erhvervsdrivende, der har indgået faste og endelige

kontrakter før ikrafttrædelsen af forordning nr. 101/77 og derved forpligtet sig til på faste og endelige betingelser at købe kvota C-sukker eller at overtage kvota C-licenser?

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Resumé af indlæg i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen

Selskaberne *S. A. Ancienne Maison Marcel Bauche, S.à.r.l. François Delquignies,* sagsøgerne i hovedsagen, og selskabet *E. D. and F. Man Limited,* intervenient i hovedsagen, har først svaret på de to første spørgsmål fra den nationale ret og herved gjort gældende, at Kommissionen ikke var kompetent til at udstede forordning nr. 101/77. Det anføres, at denne forordning havde grundlag i Rådets forordning nr. 974/71, hvorefter, jf. artikel 1, stk. 1, en medlemsstat, der i samhandelen mellem medlemsstaterne og med tredjelande ved handelstransaktioner, tillader en vekselkurs for sin valuta, der ligger over den grænse for kursudsving, der er tilladt ifølge de internationale bestemmelser, kan opkræve og yde monetære udligningsbeløb ved henholdsvis indførsel og udførsel for de produkter, som er omhandlet i samme artikels stk. 2. Det drejer sig om de produkter, for hvilke der er fastsat interventionsforanstaltninger. I henhold til artikel 26 i grundforordning nr. 3330/74 er C-sukkeret imidlertid fritaget for interventionsforanstaltninger. Før forordning nr. 101/77 havde Kommissionen altid fritaget sukker uden for kvota i de forordninger, der vedrører monetære udligningsbeløb.

En nærmere analyse af forordning nr. 101/77 viser, at denne retsakt fra en fællesskabsmyndighed på ny sætter spørgsmålstegn ved de bestemmelser, som Kommissionen selv har udstedt vedrørende den fælles markedsordning for sukker og oprettelsen af den monetære udligningsordning.

Det er kun, såfremt der foreligger en risiko for så alvorlige forstyrrelser, at virkeliggørelsen af de i traktatens artikel 39 omhandlede mål bringes i fare, at Kommissionen, i givet fald, kan træffe egnede foranstaltninger i henhold til artikel 22 i forordning nr. 3330/74, og kun på den betingelse, at Rådet forud har vedtaget de nærmere regler for gennemførelsen af disse foranstaltninger, hvilket ikke er tilfældet i den foreliggende sag.

Hvad angår de to første spørgsmål må konklusionen være, at Kommissionen ikke var kompetent til at udstede de omhandlede regler, og at der kun tilkommer Rådet en sådan kompetence.

Om det tredje spørgsmål anfører sagsøgerne og intervenienten i hovedsagen, at forordning nr. 101/77 er behæftet med en formmangel (manglende begrundelse) og strider mod retssikkerhedsprincippet.

I den anden betragtning til denne forordning betegner Kommissionen således den substitution, som udtrykkeligt er tilladt i henhold til forordning nr. 458/73 (hvortil der overhovedet ikke henvises) og som i øvrigt, hvilket fremgår af betragtningerne hertil og af Kommissionens forordning nr. 2365/75 (EFT L 243, s. 10) udlignes af et fast beløb på 2 RE pr. 100 kg, som en fordrejning i samhandelen og en uberettiget fordel. Herved har Kommissionen overtrådt forpligtelsen til at begrunde forordningerne i informativt øjemed.

Desuden har Kommissionen krænket retssikkerhedsprincippet, ifølge hvilket erhvervsdrivende må have mulighed for at kunne foretage transaktioner, som udtrykkeligt er tilladte, uden at komme

ud for, at de senere betegnes som ulovlige.

Det fjerde og femte spørgsmål har sagsøgerne og intervenienten i hovedsagen foreslået at besvare benægtende. De har herved anført, at det er i strid med selve formuleringen i grundforordning nr. 3330/74, med grundforordning om oprettelse af den monetære udligningsordning samt i strid med formålet med den herved indførte ordning, at opkræve monetære udligningsbeløb på det produkt, der, som C-sukker, (der defineres som alt sukker, der er forsynet med en C-eksportlicens), er undtaget fra den fælles markedsordning for sukker.

Det fremgår således af ordlyden af artikel 2, stk. 1, litra b), i forordning nr. 974/71, at det er interventionsprisen på det produkt, for hvilket der er fastsat interventionsforanstaltninger, som lægges til grund ved beregningen af de monetære uligningsbeløb i de medlemsstater, hvis valuta har forladt »slangen«. Men der findes ikke nogen interventionspris på sukker uden for kvota. Der mangler således en af de to størrelser i følgende forhold: gennemsnittet i valutaudsvingningerne/den interventionspris der lægges til grund ved beregningen af de monetære udligningsbeløb.

Det fremgår af den sidste betragtning til forordning nr. 974/71 og af Domstolens retspraksis (navnlig dom af 24. oktober 1974 i sag 5/73, Balkan, Sml. 1973, s. 1091), at de monetære udligningsbeløb kun kan finde anvendelse på landbrugsvarer, for hvilke der er fastsat interventionspriser og kun under den forudsætning, at valutamæssige foranstaltninger medfører forstyrrelser i samhandelen med disse produkter (trussel mod fastholdelse af ensartede priser).

I forordning nr. 101/77 anvendes de monetære udligningsbeløb ikke til deres egentlige formål, og de bruges ikke til at fastholde en ensartet pris og til at opretholde interventionssystemet, men som en straf for en transaktion, som er fuldt ud lovlig, nemlig eksport af sukker fra et andet land end det, hvor sukkeret er produceret.

Det sjette spørgsmål drejer sig ifølge sagsøgerne og intervenienten i hovedsagen om den tilbagevirkende kraft af forordning nr. 101/77 og om krænkelsen af de erhvervsdrivendes berettigede forventning om, at de gældende forskrifter fortsætter med at være i kraft, i hvert fald inden for det samme sukkerproduktionsår.

Når retsforskrifter ændres, bør der i henhold til princippet om beskyttelse af den berettigede forventning fastsættes overgangsforanstaltninger for at beskytte de erhvervsdrivende, som har forpligtet sig gennem faste og endelige kontrakter, der endnu ikke er opfyldt på det tidspunkt, hvor de nye regler træder i kraft.

Producenterne og de erhvervsdrivende foretog deres prisberegninger og dispositioner med hensyn til C-sukker på grundlag af de fællesskabsregler, der gjaldt i begyndelsen af produktionsåret. Forordning nr. 101/77, som blev vedtaget i løbet af produktionsåret, har krænket deres berettigede forventning om, at reglerne ville fortsætte med at være i kraft.

Kommissionen burde i hvert fald, i medfør af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, have udstedt overgangsforanstaltninger i forbindelse med vedtagelsen af forordning nr. 101/77.

Denne forordning finder ikke anvendelse, jf. artikel 2, stk. 2, på eksporter i henhold til licenser, der er udstedt før forordningens ikrafttrædelsesdato. Men den omstændighed, at alle C-licenserne ikke var udstedt på forordningens bekendtgørelsestidspunkt, skyldes udelukkende licensernes korte gyldighedsperiode.

Kommissionen burde i det mindste have udstrakt undtagelsen i artikel 2, stk. 2, i forordning nr. 101/77 til de tilfælde,

hvor de erhvervsdrivende havde indgået en fast og endelig forpligtelse til at eksportere C-sukker før forordningens ikrafttrædelsesdato, på forud fastsatte vilkår, som er afhængige af substitutionsmuligheden og af fritagelsen for at skulle betale monetære udligningsbeløb ved eksport.

Af de ovenfor nævnte grunde har sagsøgerne og intervenienten i hovedsagen anmodet om, at Domstolen annullerer forordning nr. 101/77.

Kommissionen gør indledningsvis gældende, at de syv første spørgsmål rejser problemet om gyldigheden af forordning nr. 101/77 ud fra tre forskellige synspunkter: om indholdet af den vedtagne foranstaltning er lovligt (spørgsmål 1, 3, 4 og 5), om Kommissionen var kompetent til at vedtage den pågældende foranstaltning (spørgsmål 2) og endelig om den anfægtede forordning havde tilbagevirkende kraft (spørgsmål 6). Det ottende spørgsmål rejser problemet om den tidsmæssige anvendelse af forordning nr. 101/77, navnlig på transaktioner som følger af forpligtelser, der er indgået forud for forordningens ikrafttræden.

Kommissionen beskriver dernæst den i forordning nr. 101/77 omhandlede situation — nemlig eksport af C-sukker til tredjelande fra en anden medlemsstat end den, som har udstedt eksportlicensen — for at forklare denne foranstaltnings formål og dermed begrunde dens lovmæssighed. Kommissionen understreger navnlig, at der i efteråret 1976 havde dannet sig store overskud af sukker i Fællesskabet, herunder C-sukker, som måtte eksporteres. Det faste beløb på 2 RE/100 kg var på dette tidspunkt helt utilstrækkeligt til at udligne de erhvervsdrivendes fordele ved »de monetære forskelle« (forstået som forskellene mellem den faktiske valutakurs og den repræsentative omregningskurs, der anvendes inden for den fælles landbrugspolitik) der var opstået mellem de medlemsstater, hvis valuta var opskrevet og de, hvis valuta var nedskrevet. Denne forskel medførte, ifølge Kommissionen, en difference i fællesskabspriserne, som gjorde det meget fordelagtigt for de erhvervsdrivende at foretage en substitution mellem C-sukker i et land med en høj pris (Forbundsrepublikken Tyskland, Benelux-landene) og det sukker, der produceredes inden for maksimalkvotaen i et land med en lavere pris (Frankrig, Det forenede Kongerige), hvilket var til skade for Fællesskabet og i klar modstrid med det af fællesskabslovgiver forfulgte mål. F.eks. blev C-sukker, inden for rammerne af en substitutionstransaktion med eksport af A/B-sukker fra Frankrig, afsat på det tyske marked til den høje interventionspris, der gjaldt her og indtægten herved højere end det forholdsmæssige tab ved eksport, uden restitution af fransk C-sukker fra Frankrig. Det samme var tilfældet for eksport med restitution fra Tyskland i stedet for en afsætning på det indre marked. Kommissionen har i bilaget fremlagt en tabel med en oversigt over de forskellige fordele, som er knyttet til disse transaktioner.

Det ses således, at der i det ovenfor beskrevne tilfælde var en snæver forbindelse mellem C-sukkeret og interventionsmekanismen som følge af muligheden for substitution. Dette punkt er væsentligt for at forstå, hvilken betydning forordning nr. 101/77 har haft i praksis.

Efter en bemærkning om, at A-, B- og C-sukker ikke kan individualiseres i praksis, hverken faktisk eller økonomisk, drager Kommissionen den konklusion, at man ikke på forhånd kan udelukke, at artikel 1, stk. 2 i forordning nr. 974/71 om de monetære udligningsbeløb finder anvendelse på alt sukker, der er omfattet af den fælles ordning. Desuden var de nødvendige betingelser for at indføre monetære udligningsbeløb klart opfyldt i det foreliggende tilfælde, når man tager følgende ovenfor beskrevne forhold i

betragtning: forskellene mellem de faktiske kurser og valutakurserne inden for landbruget; nødvendigheden i at undgå den kunstige produktion af C-sukker i Tyskland, som blev begunstiget, så længe der ikke var indført en foranstaltning som den anfægtede; og endelig den i artikel 1, stk. 3, i forordning nr. 974/71 omhandlede risiko for forstyrrelser i samhandelen, dvs. omlægninger af eksporten udelukkende af kunstige grunde.

Kommissionen henviser her til Domstolens retspraksis vedrørende anvendelsen af forordning nr. 974/71, som tillægger Kommissionen kompetence til at vurdere den risiko for forstyrrelser af samhandelen, som har sammenhæng med valutaernes indbyrdes afvigende udvikling, både under hensyn til valutamæssige faktorer og under hensyn til markedsvilkårene (dom af 15. maj 1974, præmis 22 i sag 74/74, *CNTA* mod *Kommissionen,* Sml. 1975, s. 546) såvel over for tredjelande som i samhandelen inden for Fællesskabet (dom af 22. januar 1976, præmis 10 i sag 55/75, *Balkan Import-Export* mod *Hauptzollamt Berlin-Packhof,* Sml. 1976, s. 30-31).

For fuldstændighedens skyld tilføjer Kommissionen, at forordning nr. 101/77 samtidig forhindrer de erhvervsdrivende i, i kraft af et misbrug af den monetære udligningsordning (som var mulig p.g.a. den manglende kontrol inden for Fællesskabet), at opnå en forjeneste ved eksport af C-sukker, som kunne sammenlignes med den eventuelle fortjeneste som følge af den her omhandlede substitution.

Særlig med henblik på det tredje spørgsmål anfører Kommissionen, at det faste beløb 2 RE/100 kg havde — og stadig har — et andet sigte end de monetære udligningsbeløb. Det retter sig hovedsagelig mod prisfordelen og den besparelse i transportomkostningerne, som opnås af den producent af sukker, der ikke selv eksporterer, mens den i forordning nr. 101/77 omhandlede situation, nemlig den risiko for forstyrrelse af samhandelen, der skyldes de monetære forskelle, ikke kunne tages med i betragtning ved udstedelsen af forordning nr. 458/73.

Hvad angår det andet spørgsmål støtter Kommissionen sin kompetence til at vedtage den anfægtede forordning på artikel 6 i Rådets forordning nr. 974/71, som bestemmer, at de gennemførelsesbestemmelser »som eventuelt vil kunne omfatte *andre undtagelser* fra forordningerne om den fælles landbrugspolitik« vedtages i henhold til den såkaldte forvaltningskomité-procedure, dvs. af Kommissionen. Desuden henviser Kommissionen til Domstolens dom af 8. juli 1977 i sag 97/76 *(Merkur* mod *Kommissionen,* Sml. 1977, s. 1063), og gør gældende, at den pågældende forordning er en »generel retsakt« af »økonomisk-politisk« karakter, som er vedtaget af hensyn til den *overordnede interesse* i, at den fælles markedsordning for sukker og ordningen for de monetære udligningsbeløb fungerer gnidningsløst.

Om det sjette spørgsmål bemærker Kommissionen, at forordning nr. 101/77 ikke har fundet anvendelse på udførsler af C-sukker i henhold til licenser, udstedt før den 20. januar 1977, på hvilket tidspunkt nævnte forordning trådte i kraft. Det er derfor vanskeligt at se, hvordan sagsøgerne kan gøre gældende, at forordningen har tilbagevirkende kraft i forhold til dem, sådan som dette begreb almindeligvis forstås. Selv om det i øvrigt forudsattes, at transaktioner i henhold til licenser, udstedt før ikrafttrædelsesdatoen for forordning nr. 101/77 ikke var fritaget for betaling af monetære udligningsbeløb, mener Kommissionen ikke, at der er tale om nogen egentlig tilbagevirkende kraft, som krænker velerhvervede rettigheder.

Endelig omtaler Kommissionen det ottende spørgmål fra Tribunal de Valenciennes, som vedrører det problem, om

forordning nr. 101/77 gyldigt har kunnet anvendes på »de erhvervsdrivende der har indgået faste og endelige kontrakter« før den 20. januar 1977, hvorved de har »forpligtet sig til på faste og endelige betingelser at købe kvota C-sukker eller at overtage kvota C-licenser«.

Kommissionen tvivler på, at sådanne aftaler mellem erhvervsdrivende, som er nævnt af den forelæggende ret, som tilhører den private kontrakts område, kan gøres gældende over for Fællesskabet under henvisning til princippet om beskyttelse af den berettigede forventning. Fællesskabet har under alle omstændigheder taget hensyn til den berettigede forventning, som Kommissionen eventuelt kan have fremkaldt hos de erhvervsdrivende, ved at udstede licenser til dem indtil den 20. januar 1977, idet den har fritaget udførslerne i henhold til disse licenser for monetære udligningsbeløb.

Desuden henviser Kommissionen til den overordnede fællesskabsinteresse, som lå til grund for forordning nr. 101/77. Som tidligere anført bestod denne interesse i det væsentlige i at undgå, at misbrug af substitutionsmuligheden efter fællesskabsordningen skulle bringe den gnidningsløse funktion af den fælles markedsordning for sukker og af den monetære udligningsordning i fare. Selv om det altså forudsættes, at private kunne have en berettiget forventning i det foreliggende tilfælde, ville denne ikke, i tilfælde af modstrid med en af Fællesskabets overordnede interesser, kunne have forrang herfor.

Endelig var den anfægtede foranstaltning forudseelig, i hvert fald for så vidt angår dens formål, og når derhos henses til den omhyggelighed, som enhver forstandig erhvervsdrivende bør udvise, er der ikke grundlag for en påberåbelse af princippet om beskyttelsen af den berettigede forventning.

Som konklusion foreslår Kommissionen Domstolen, at der i det væsentlige gives følgende svar til Tribunal d'instance de Valenciennes:

— gennemgangen af de stillede spørgsmål har intet frembragt, der kan anfægte gyldigheden af Kommissionens forordning (EØF) nr. 101/77 af 19. januar 1977 om ændring af forordning (EØF) nr. 572/76 navnlig for så vidt angår fastsættelse af monetære udligningsbeløb for sukker (spørgsmål 1-7);

— ovennævnte forordning (EØF) nr. 101/77 har gyldigt kunnet anvendes på alle eksporttransaktioner, som ikke udtrykkeligt var omfattet af licenser, udstedt før nævnte forordnings ikrafttrædelsesdato (spørgsmål 8).

III — Mundtlige forhandlinger

I retsmødet den 7. december 1977 er der afgivet mundtlige indlæg af sagsøgeren i hovedsagen, repræsenteret af advokat Funck-Brentano, Paris, og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, repræsenteret af sin befuldmægtigede, advokat P. Gilsdorf, bistået af J. Delmoly, medlem af Kommissionens juridiske tjeneste.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 24. januar 1978.

Præmisser

1 Ved kendelse af 21. juli 1977, indgået til Domstolen den 29. juli 1977, har Tribunal d'instance de Valenciennes i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet en række spørgsmål vedrørende gyldigheden af Kommissionens forordning (EØF) nr. 101/77 af 19. januar 1977 (EFT L 17, s. 11) om ændring af Kommissionens forordning (EØF) nr. 572/76 af 15. marts 1976 (EFT L 68, s. 5), navnlig for så vidt angår fastsættelse af monetære udligningsbeløb for sukker;

2 det fremgår af forelæggelseskendelsen, at de franske selskaber, som er sagsøgere i hovedsagen, ved den nationale ret har nedlagt påstand om, at forordning nr. 101/77 annulleres, eller at det i det mindste statueres, at forordningen ikke finder anvendelse på dem, alt med den følge, at det franske toldvæsen, Administration francaise des douanes, følgelig dømmes til at betale de monetære udligningsbeløb tilbage, som det har opkrævet i medfør af nævnte forordning ved eksport fra Frankrig til tredjelande af et parti hvidt sukker af fransk oprindelse;

3 dette parti var blevet udført i henhold til eksportlicenser for »C-sukker«, udstedt i Forbundsrepublikken Tyskland til en tysk virksomhed og af denne overdraget til intervenienten i hovedsagen, en engelsk virksomhed, som havde solgt det pågældende sukker til sagsøger nr. 1 i hovedsagen, som eksporterede det over sin toldspeditør, sagsøger nr. 2 i hovedsagen.

4 For at kunne tage stilling til gyldigheden af forordning nr. 101/77 er det nødvendigt først at undersøge de regler, der før nævnte forordning trådte i kraft var gældende for den fælles markedsordning for sukker;

5 som det fremgår af artikel 2, stk. 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 3330/74 om den fælles markedsordning for sukker (EFT L 359, s. 1), løber sukkerproduktionsåret fra den 1. juli til den 30. juni det følgende år;

6 ifølge forordningens afsnit indføres der fra sukkerproduktionsårene 1975/1976 og til og med sukkerproduktionsårene 1979/1980 en kvotaordning for de sukkerproducerende virksomheder, som har følgende indhold:

— i henhold til artikel 24 tildeles hver virksomhed en basiskvota, en såkaldt A-kvota, og det sukker, der produceres inden for denne kvota kan virksomheden sælge direkte på det fælles marked med interventionsprisens sikkerhed;

— i henhold til artikel 25 kan enhver virksomhed desuden tildeles en maksimalkvota, en såkaldt B-kvota, som er lig med A-kvotaen multipliceret med en koefficient, og den mængde sukker, der produceres ud over basiskvotaen men inden for maksimalkvotaen kan ligeledes sælges på det fælles marked, dog mod betaling af en produktionsafgift (artikel 27);

— det sukker, der produceres ud over maksimalkvotaen, det såkaldte C-sukker, må ikke afsættes på det indre marked men skal udføres på verdensmarkedet i uforarbejdet stand inden den 1. januar efter udløbet af det sukkerproduktionsår, inden for hvilket det er produceret (artikel 26);

7 i henhold til forordningens artikel 12 skal der ved eksport af C-sukker fremlægges en eksportlicens, som er gyldig i hele Fællesskabet, og som udstedes af medlemsstaterne til enhver, der ansøger herom uden hensyn til, hvor i Fællesskabet vedkommende er etableret;

8 eksportlicensen er kun gyldig til udløbet af den femte måned efter den måned, hvori licensen er udstedt, jf. artikel 5, stk. 3, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2990/76 af 9. december 1976 (EFT L 341, s. 14) som ændret ved Kommissionens forordning nr. 278/77 af 9. februar 1977 (EFT L 39, s. 17).

9 Efter at Kommissionens forordning (EØF) nr. 2645/70 af 28. december 1970 (ERT 1970 (III), s. 149; org.ref. JO L 283, s. 48) var trådt i kraft den 1. januar 1971, havde en sukkerproducent, som havde produceret mere end maksimalkvotaen, ingen mulighed for at erstatte dette ud over maksimalkvotaen producerede sukker med sukker, som ikke var fremstillet af ham selv, idet en producent, der eksporterede C-sukker, ifølge artikel 2, stk. 2, litra c), i nævnte forordning skulle fremlægge en erklæring om, at det eksporterede sukker hidrørte fra hans egen produktion;

10 der blev imidlertid skabt en sådan substitutionsmulighed ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 458/73 af 2. februar 1973 (EFT L 53, s. 16);

11 i den anden betragtning i nævnte forordning hed det således, at der for den pågældende producent bør fastsættes mulighed for at eksportere sukker, der ikke er fremstillet af ham selv, og at det herved er nødvendigt at fastsætte betaling af et fast beløb, der i hvert tilfælde kan anses som en udligning for enhver fordel, som måtte følge af en sådan substitution;

12 disse betragtninger har fundet konkret udformning i artikel 1, stk. 1 i forordning nr. 458/73, som ophæver ovenfor nævnte artikel 2, stk. 2, litra c), i forordning nr. 2645/70, og som i stk. 2 supplerer nævnte artikel 2 med et stk. 3, som blandt andet bestemmer, at den pågældende sukkerproducent er forpligtet til at betale et beløb på 2,00 regningsenheder pr. 100 kilogram sukker, såfremt det udførte sukker ikke er produceret af ham selv;

13 Kommissionen har forklaret, at formålet med det faste beløb var at opveje eventuelle besparelser som følge af denne substitution, f.eks. besparelser på udgifter til transport;

14 i henhold til artikel 3 i forordning nr. 458/73 fik ovennævnte bestemmelser i forordningens artikel 1 virkning med tilbagevirkende gyldighed fra 1. januar 1971, altså fra datoen for ikrafttrædelsen af forordning nr. 2645/70;

15 der skal endvidere henvises til Kommissionens forordning nr. 472/76, nærmere betegnet til fodnoten 1), litra a), i bilag I, del 7, hvoraf det fremgår, at der ikke skulle anvendes udligningsbeløb på eksport af C-sukker.

16 De anførte bestemmelser udgjorde beregningsgrundlaget for produktion af og handel med sukker i sukkerproduktionsåret 1976/1977.

17 Det fremgår af sagens akter, at den afstand fra de nationale valutaers faktiske kurs og den under den fælles landbrugspolitik anvendte repræsentative omregningskurs, som opstod i årene efter udstedelsen af forordning nr. 458/73, uddybedes mere i lande, hvis valuta var steget i værdi (som Forbundsrepublikken Tyskland) end i lande, hvis valuta var faldet, og denne forskel landene imellem forøgedes i en sådan grad, at mens eksempelvis interventionsprisen for 100 kilo hvidt sukker, udtrykt i regningsenheder forblev den samme i hele Fællesskabet, androg den i januar 1977 i national valuta, for sammenlignelighedens skyld omregnet i amerikanske dollars, 49,63 USD i Forbundsrepublikken Tyskland og 37,83 USD i Frankrig;

18 for den i Forbundsrepublikken Tyskland hjemmehørende producent, som rådede over sukker produceret ud over maksimalkvotaen, frembød de forhåndenværende substitutionsmuligheder i henhold til forordning nr. 458/73 sammen med de af de monetære udligningsbeløb sikrede faste pariteter følgelig en række væsentlige fordele;

19 en sådan producent kunne nemlig ved at overdrage eksportlicenserne for sådant sukker til en producent i Frankrig, der eksporterede en tilsvarende mængde sukker, han selv havde produceret inden for maksimalkvotaen, sælge sit sukker, som om det var en del af hans kvota, og dermed opnå de i Forbundsrepublikken Tyskland reelt højeste interventionspriser i Fællesskabet eller oppebære monetære udligningsbeløb ved eksport;

20 en sådan transaktion svarede i øvrigt til, at der i Tyskland med fritagelse for betaling af monetært udligningsbeløb importeredes en lige så stor mængde fransk sukker, produceret inden for A- og B-kvotaerne, som den oprindelige tyske mængde C-sukker;

21 det fremgår endvidere af sagsakterne, at to tredjedele af det tyske C-sukker var genstand for sådanne substitutionstransaktioner i den første halvdel af sukkerproduktionsåret 1976/1977.

22 Kommissionen anså sådanne fremgangsmåder for at være i strid med fællesskabsreglernes formål og for at være til skade for Fællesskabet, hvorfor den udstedte forordning nr. 101/77 om ændring af forordning nr. 572/76;

23 Kommissionen angiver i den anden betragtning til forordning nr. 101/77, at udførslen af C-sukker »kan medføre fordrejninger i samhandelen, når det i handelen inden for Fællesskabet kan erstattes af sukker, der er fremstillet inden for den maksimumskvote, for hvilken der anvendes monetære udligningsbeløb«, og at »dette medfører en uberettiget fordel for virksomheder, der forårsager sådanne fordrejninger«;

24 for at undgå at der anvendes sådanne fremgangsmåder, bestemmes det i forordningens artikel 1, at fodnoten i bilag I, del 7, i forordning nr. 572/76 affattes således:

»Intet udligningsbeløb finder anvendelse på sukker, der udføres til tredjelande i henhold til artikel 26 i forordning (EØF) nr. 3330/74. Det opkræves

imidlertid, når toldbehandlingen ved udførslen er blevet foretaget i en anden medlemsstat end den, hvor eksportlicensen er blevet udstedt«;

25 nævnte forordning trådte i kraft den 20. januar 1977, jf. artikel 2, men anvendtes ikke ved udførsel i henhold til licenser, der var udstedt inden denne dato.

26 Det første, andet, fjerde og femte spørgsmål fra den nationale ret vedrører under forskellige synsvinkler Kommissionens kompetence til at indføre monetære udligningsbeløb for et produkt, som »udtrykkeligt er undtaget« fra interventionsforanstaltninger, hvorfor disse spørgsmål skal behandles under ét.

27 Ordningen med de monetære udligningsbeløb blev indført ved Rådets forordning (EØF) nr. 974/71 af 12. maj 1971 om visse konjunkturpolitiske foranstaltninger, der skal træffes inden for landbrugssektoren som følge af den midlertidige udvidelse af grænserne for kursudsving i visse medlemsstaters valutaer (EFT 1971 (I), s. 231; org. ref. JO L 106, s. 1), hvortil der senere er vedtaget gennemførelsesbestemmelser af Kommissionen, som er blevet ændret, i relation til den foreliggende sag navnlig ved ovennævnte forordning nr. 572/76;

28 det fremgår af artikel 1, stk. 2, i forordning nr. 974/71, at denne forordning finder anvendelse:

»a) på produkter for hvilke interventionsforanstaltninger er fastsat inden for rammerne af de fælles markedsordninger for landbrugsvarer;

b) på produkter, hvis pris er afhængig af prisen på de varer, der er nævnt under litra a), og som hører under de fælles markedsordninger eller er genstand for en særlig ordning i medfør af artikel 235 i traktaten«;

29 sagsøgerne og intervenienten i hovedsagen er af den opfattelse, at C-sukkeret ikke er et produkt, for hvilke der er fastsat interventionsforanstaltninger, og at forordning nr. 101/77 derfor er uden retshjemmel.

30 Denne opfattelse tager ikke hensyn til det reelle anvendelsesområde for forordning nr. 101/77;

31 forordningen berører nemlig ikke princippet om, at »intet udligningsbeløb finder anvendelse på sukker« som eksporteres til tredjelande i medfør af artikel 26 i forordning (EØF) nr. 3330/74, hvilket princip er kommet til udtryk i fodnote (1), litra a), i bilag I, del 7, i forordning nr. 572/76;

32 det fremgår således af anden betragtning i forordning nr. 101/77, at den kun finder anvendelse på eksport af C-sukker, »når det i handelen inden for Fællesskabet kan erstattes af sukker, der fremstillet inden for den maksimumskvote, for hvilken der anvendes monetære udligningsbeløb«;

33 genstand for den afgift i form af monetære udligningsbeløb, som er indført ved denne forordning, er i virkeligheden det A- eller B-sukker, som eksporteres i henhold til eksportlicenser for C-sukker.

34 De sagsøgende selskaber og intervenienten i hovedsagen har endvidere gjort gældende, at forordning nr. 101/77, fordi den indfører monetære udligningsbeløb for C-sukker, på retsstridig vis har ændret Rådets forordning nr. 3330/74 om den fælles markedsordning for sukker, idet sidstnævnte forordning har undtaget C-sukker fra enhver interventionsforanstaltning på fællesskabsplan og følgelig også fra anvendelse af monetære udligningsbeløb.

35 Dette anbringende kan ikke tages til følge;

36 det fremgår nemlig af det anførte, at forordning nr. 101/77 ikke på nogen måde berører den fælles markedsordning for sukker, som blev oprettet ved forordning nr. 3330/74 men at den kun, i et ganske bestemt og klart afgrænset tilfælde, indeholder en ubetydelig ændring af reglerne for anvendelse af ordningen for de monetære udligningsbeløb i henhold til forordning nr. 974/71;

37 svaret på den nationale rets første, andet, fjerde og femte spørgsmål er derfor, at gennemgangen heraf intet har frembragt, som kan anfægte gyldigheden af forordning nr. 101/77.

38 Det tredje spørgsmål er, om Kommissionen kunne vedtage forordning nr. 101/77, hvori en transaktion, som udtrykkeligt er tilladt i henhold til forordning nr. 458/73, betegnes som en »fordrejning i samhandelen«, der

medfører en uberettiget fordel, uden samtidig at ophæve nævnte forordning nr. 458/73, hvori det bestemmes, at der betales et fast beløb på to regningsenheder pr. 100 kilogram sukker som udligning for enhver fordel, der skyldes den tilladte substitution;

39 ifølge de sagsøgende selskaber og intervenienten i hovedsagen er forordning nr. 101/77 i strid med forordning nr. 458/73, som hverken er nævnt i henvisningerne eller i betragtningerne til førstnævnte forordning, og som ikke er ophævet af Kommissionen;

40 det anføres således, at Kommissionen har tilsidesat pligten til at begrunde sine forordninger ved at betegne den substitutionstransaktion, som udtrykkeligt er tilladt i henhold til forordning nr. 458/73 og i øvrigt udlignet af det ovenfor nævnte fast beløb, som en fordrejning i samhandelen og en uberettiget fordel;

41 det anføres desuden at Kommissionen har overtrådt retssikkerhedsprincippet, ifølge hvilket de erhvervsdrivende må kunne foretage de transaktioner, der er hjemmel til, og ikke senere skal være udsat for, at transaktionerne betegnes som retsstridige.

42 Det må i første række fremhæves, at forordning nr. 101/77 hverken forbyder eller umuliggør de nævnte substitutionstransaktioner, men begrænser sig til at lægge en afgift på de transaktioner, der foretages som eksport fra medlemsstater med en svag valuta, og som indebærer en gevinst, der ikke er tilsigtet med forordning nr. 458/73;

43 disse to forordningers formål er altså ikke uforenelige;

44 forordning nr. 458/73 har nemlig til formål at lette samhandelen ved at muliggøre disse substitutionstransaktioner, mens forordning nr. 101/77 har til formål at undgå fordrejninger i samhandelen, som ikke har oprindelse i denne substitutionsmekanisme som sådan, men i kunstige transaktioner, som inden for rammerne af den monetære udligningsordning er blevet gjort attraktive i kraft af substitutionen;

45 endelig er der ej heller nogen modstrid mellem indførelsen af det faste beløb i forordning nr. 458/73, som skulle udligne de fordele, som var knyttet til

substitutionerne som sådanne, og indførelsen af monetære udligningsbeløb i medfør af forordning nr. 101/77, som skulle formindske de rent monetære fordele, som ikke bestod på det tidspunkt, hvor forordning nr. 458/73 blev vedtaget, og som først optrådte senere i form af spekulationsfortjenester;

46 forordning nr. 101/77 er følgelig ikke behæftet med manglende begrundelse og indebærer ikke nogen krænkelse af retssikkerhedsprincippet i den ovenfor angivne betydning.

47 Det sjette spørgsmål fra den nationale ret er, om det forhold, at nye retsforskrifter udstedes i løbet af sukkerproduktionsåret med øjeblikkelig virkning for løbende transaktioner, giver disse regler en tilbagevirkende karakter i strid med retssikkerhedsprincippet.

48 Ifølge et almindeligt anerkendt princip finder ændringslove, for så vidt ikke andet er bestemt, anvendelse på de fremtidige virkninger af faktiske omstændigheder, som er opstået under de gamle regler;

49 det skal bemærkes, at forordning nr. 101/77 ikke finder anvendelse på sukkerudførsler i henhold til licenser, udstedt før den 20. januar 1977, på hvilken dato forordningen trådte i kraft;

50 ingen bestemmelse i forordning nr. 974/71 tillægger eksportørerne ret til at fordre en bestemt metode for beregning af de monetære udligningsbeløb opretholdt eller til at blive beskyttet mod indførelse af nye monetære udligningsbeløb for de varer, som falder inden for nævnte forordnings anvendelsesområde;

51 retten til at oppebære eller forpligtelsen til at betale et monetært udligningsbeløb opstår først ved gennemførelse af eksporten og først fra det tidspunkt, hvor denne faktisk finder sted, jf. artikel 1 i forordning nr. 974/71;

52 svaret på spørgsmålet fra den nationale ret er derfor, at forordning nr. 101/77 ikke har nogen tilbagevirkende gyldighed, der kan gøre indgreb i velerhvervede rettigheder.

53 Det sidste spørgsmål er, om forordning nr. 101/77 gyldigt har kunnet anvendes »på erhvervsdrivende, der har indgået faste og endelige kontrakter« før den 20. januar 1977 »hvorved disse forpligtede sig til, på faste endelige betingelser, at købe kvota C-sukker eller at overtage kvota C-licenser«;

54 dette spørgsmål rejser problemet om beskyttelsen af den berettigede forventning inden for rammerne af den monetære udligningsordning;

55 som Domstolen har statueret i dommen *CNTA* (Sml. 1975, s. 548, præmis 39«, [tager] »de regler, der gælder for anvendelsen og ophævelsen af ordningen med udligningsbeløb i en bestemt sektor, ikke hensyn til de erhvervsdrivendes individuelle situation og giver dem ingen sikkerhed for, at ordningen fortsat vil blive anvendt«;

56 i betragtning af den monetære udligningsordnings formål har den samme overvejelse gyldighed for indførelsen af et monetært udligningsbeløb i et tilfælde, som falder inden for ordningens anvendelsesområde, men som ikke tidligere var forekommet;

57 da formålet med forordning nr. 101/77 desuden var at imødegå de løbende transaktioner inden for sukkersektoren, som kunne medføre fordrejninger i samhandelen, måtte de pågældende erhvervsdrivende være i stand til at forudse en sådan forordning, begrundet i bydende fællesskabshensyn;

58 anbringendet om, at der er sket en overtrædelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, kan derfor ikke tages til følge.

59 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres;

Vedrørende sagsomkostningerne

60 da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelser om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser,

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt den af Tribunale d'instance de Valenciennes ved kendelse af 21. juli 1977,

for ret:

Gennemgangen af de af Tribunal d'instance de Valenciennes forelagte spørgsmål har intet frembragt, der kan anfægte gyldigheden af Kommissionens forordning (EØF) nr. 101/77 af 19. januar 1977.

Kutscher Sørensen Bosco

Donner Pescatore Mackenzie Stuart Touffait

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. februar 1978.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT F. CAPOTORTI FREMSAT DEN 24. JANUAR 1978 [1]

Høje Ret.

1. Den foreliggende sag viser, endnu engang, hvilke komplikationer og hvilke uventede resultater den monetære udligningsordning kan medføre. I kraft af denne ordning og gennem udnyttelsen af eksportlicensen til det sukker, der var produceret ud over maksimalkvotaen (som Fællesskabet ikke ville påtage sig nogen forpligtelse for), drog visse producenter af sukker væsentlige fordele af kursudsvingene i visse medlemsstaters valutaer, ved at lade de heraf flydende økonomiske byrder bære af Fællesskabets interventionsmekanismer.

Ifølge Rådets forordning nr. 3330/74 af 19. december 1974, hvori de grundlæggende bestemmelser om den fælles

1 — Oversat fra italiensk.